keegi teine, vähem painduv, vähem liikuv isik kui T., nii suurt ettevõtet suutnud püsti hoida. T. aga ei jäänud kõigile politilistele ja tulunduslikkudele raskustele alla, vaid lõi oma õppeasutises »talupoegade kooli« või »eesti varjupaiga« (пріютъ) — nagu kooli keegi vene inspektor oma aruandes nimetab —, mis avas tuhandetele noortele meestele, kes vanaduse, vene keele vähese mõistmise pärast või muudel põhjustel kroonukooli ei pääsnud, tee kõrgemale haridusele. T. tuli pealegi vastu kehvematele õpilastele, võimaldades õppida ja elada kooli juures poole raha eest, üksikutele isegi maksuta, nõudes vastutasuks nende abi maja korrashoidmisel, kütmisel, söögivalmistamisel jne. — Ei ole võimalik T.-i pedagoogilisi põhimõtteid fikseerida: selleks oli ta liiga vähe teoreetik, liiga liikuv. Võiks vahest ainult öelda, et ta laskis õpilasi vabalt toimida ega seganud nende ellu, niivõrt kui nad halbadele teedele ei kaldunud. Koolis puudus kauemat aega eesti keel õppeainena; ta leidub a. 1902 alamas ettevalmistuse klassis, 1906. a. peale aga II—VII klassini samadel alustel kui Tartu kroonugümnaasiumis. Kuid õpilased ise, kellede hulgas oli rõhuv enamus eestlastel (1905. a. näit. 80%), lõid oma keskel õhkkonna, mis kasvatas rahvuslikku meelt, ja direktori juures tuli mõnigi kord nähtavale, kuhu poole ta süda hoiab. Selles mõttes on T.-i loodud asutisel ja tema isikul suur haridus-ajalooline tähtsus. T.-i gümnaasiumist on läbi käinud rida silmapaistvaid Eesti tegelasi ja riigimehi (J. Jaakson, K. Parts, piisk. J. Kukk, K. Einbund, J. Kõpp, L. Olesk j. t.).

H. T.-i abikaasalt saadud andmed; H. T.-i akt Riia õppekonna kuraatori kantselei arhiivis (E. V. Keskarhiivis); E. Kirjameeste Seltsi aastaraamatud 1873, 1875, 1881, 1882, 1884—90; J. Kõpp, Eesti Üliõpil. S.-i ajalugu I (1925); J. K(õpp), Eesti Aleksandrikool (EÜS-i alb. IV, a. 1899); (P. Põ)l(d), Eesti ajakirjanduse ajaloost (EÜS-i alb. VI, a. 1901); J. Aunver, Peatükk Eesti haridusloost (E. Kirj. 1924, lk. 76—84); F. Tuglas, Juhan Liiv (1927); nekroloogid: Post. 1912, nr. 50, Pvl. 1912, nr. 49; kooli 40-a. juubeli artiklid: Post. 1923, nr. 328 j., Pvl. 1923, nr. 328, 331. *P. P.*

TREFFNER, Konstantin Edmund, koolitegelane, sünd. 1. X 1885 Valgamaal (selleaegsel Viljandimaal) Helme klk. Koorküla v. tisleri pojana, õppis aa. 1901—05 H. Treffner'i eragümnaasiumis, omandades kevadel 1905 küpsustunnistuse, astus s. a. sügisel Tartu ülikooli matem.-füüsika teaduskonda, kuid ülikooli ajutise sulgemise tõttu rahutuste tagajärjel õiendas s. a. okt. koduõpetaja eksami matemaatikas ja asus jaan. 1906 õpetaja ja kasvataja kohale H. Treffner'i gümnaasiumis, jäädes edasi ülikooli nimekirja vabakuulajana. A. 1913 loobus ta õppetegevusest ja astus uuesti Tartu ülikooli, mille lõpetas kevadel 1917 matemaatika alal. S. a. sügisel valiti ta H. Treffner'i asut. gümnaasiumi juhatajaks, mis kohal on toiminud tänini (1929), välja arvatud aeg okt. 1919 juulini 1920, mil ta oli haridusministriks J. Tõnisson'i (vt.) I valitsuses. Tema valitsuses olles pàndi kooli alal maksma algkooli ja tehnikumi seadused, tehti kavatsusi kutsekoolide avamiseks j. m. T.-i juhatada olev gümnaasium on paisunud Eestis üheks suurimaks keskkooliks, mille klasside arv on ulatunud 24-ni ja õpilaste arv 1000-ni. — Vene ajal oli T. Tartu õpetajate seltsi asutajaid ja juhatusliikmeid, viibis aug. 1917 Eesti Kooliõpetajate Keskliidu esindajana II ülevenemaalisel õpetajate kongressil ja kuulus ka delegatsiooni, mis eesti õppekeele asjas käis Vene haridusministri juures. Sügisest 1917 kuni kevadeni 1919 oli T. Eesti Kooliõpetajate Keskliidu esimees, on hiljemini toiminud Eesti Õpetajate Liidu juhatusliikmena ja juhatanud mitmeid õpetajate üldkongresse. Ta oli Tartu keskkoolide juhatajate-kogu mõtte algatajaid (1921), on praeguseni (1929) toiminud selle juhatajana ja olnud ühtlasi a.-st 1922 riikl. küpsus- ja täienduseksamite komisjoni juhataja. Juunis 1925 võttis ta osa eesti delegatsiooni juhina ja referendina II Balti riikide õpetajate kongressist Riias, kuuludes ka kongressi presiidiumi. — Ka on T. olnud mõne matemaatika-õpperaamatu kaasautoriks.

Isikl. j. m. saadud andmed. *T.*

TREIBERG, Peeter, ajaloolane ja seltskonnategelane, sünd. 29. VI 1894 Haljala klk. Vihula v. taluomaniku pojana, õppis aa. 1913—17 ajalugu Tartu ja Peterburi ülikoolis ja õiendas oma lõpueksamid Tartu ülikoolis 1920. a. kevadel, omandades a. 1921 kandidaadi astme üldajaloo alal. Peterburis olles oli T. Peterburi Eesti Üliõpil. Seltsi liige ja aa. 1916—17 seltsi esimees. Olnud aa. 1918—19 ajaloo õpetajaks Rakveres ja Tallinnas ning osa võtnud Eesti Vabadussõjast, asus T. Tartu, kus ta aa. 1919—21 toimis õpetajana kohalikus õpet. seminaris, ja oli aa. 1921—23 ülikooli juures teaduslikuks stipendiaadiks, pidades ka ülikoolis loenguid. A. 1925 sai ta üldise ajaloo dotsendi k. t.-ks ülikoolis, mis kohal asub praegugi (1929). T. on agaralt teotsenud Akad. Ajaloo-Seltsis, olnud selle juhatuse liige (a.-st 1922 abijuhatajana ja a.-st 1928 juhatajana), toiminud »Ajaloolise Ajakirja« peatoimetajana selle asutamisest